

Kristina Stepanova

**APIE JUNGTTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ
KONVENCIJĄ, VAIKO TEISES IR
ATSAKOMYBĘ**

Gelbėkit vaikus

Save the Children Lithuania

Gelbėkit vaikus

Save the Children Lithuania

Visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“ – tai 1991 metais įkurta nepolitinė, nevyriausybinė, nereliginė už vaiko teises kovojanti organizacija. Nuo 2004 metų organizacija yra tarptautinio Save the Children Aljanso tikroji narė.

Visuomeninės organizacijos „Gelbėkit vaikus“ vizija – mes dirbame, kad:

- Būtų gerbiamas ir vertinamas kiekvienas vaikas
- Vaikas būtų išklausomas ir iš jo pasimokoma
- Visi vaikai turėtų perspektyvią ateitį.

Visuomeninės organizacijos „Gelbėkit vaikus“ misija – kovoti už vaiko teises ir daryti įtaką visuomenės nuomonei.

Organizacijos veikla vykdoma šiomis programinėmis kryptimis:

- 1 Smurto prieš vaikus ir vaikų išnaudojimo mažinimas
- 2 Vaikų socialinio apleistumo ir vaikų skaičiaus valstybės įstaigose mažinimas
- 3 Švietimas vaiko teisių klausimais
- 4 Organizacijos pajėgumų ir finansinio stabilumo stiprinimas.

Pagal nurodytas programines kryptis vykdomi ilgalaikiai projektai, visuotinės pilietinės akcijos (Smurtui prieš vaikus – Ne!, Augink atsakingai, Draugystė be sienų, Vaikų grupės prieš smurtą, Vaiko dienos centrų programa ir kt.). Projektams vykdyti atliekami įvairūs tyrimai, leidžiama informacinė medžiaga. Taip pat organizuojami seminarai, paskaitos, mokymai apie vaiko ir žmogaus teises, jų praktinį įgyvendinimą, pozityviąją tėvystę, darbą su socialinės rizikos šeimomis ir vaikais, vaikų dalyvavimą ir pan.

Kontaktai:

Visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“
Vilniaus g. 22/1, LT – 01119 Vilnius
Telefonas (8~5) 261 08 15
Faksas (8~5) 261 08 37
El. paštas info@gelbvaik.lt
www.gelbektivaikus.lt

Leidiny s skirtas Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 20 – mečiui pažymėti

Leidiny išleistas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšomis

ŠI KNYGUTĖ PRIKLAUSO

Vardas: _____

Mokykla: _____

Amžius: _____

Telefonas, el. paštas: _____

Apie mane _____

Mano mėgstamiausia spalva _____

Mano mėgstamiausia muzikos grupė / dainininkas _____

Mano geriausi draugai _____

Žmonės/organizacijos, kurių galiu paprašyti pagalbos _____

Mano mėgstamiausia veikla _____

Mano mintys apie mane _____

PAKALBĖKIME APIE VAIKO TEISES ...

Visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“ nori Tau ir Tavo tėveliams padovanoti šią knygutę apie vaiko teises ir vieną iš svarbiausių dokumentų, ginančių vaiko teises – Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją.

Šiuolaikiniame pasaulyje vaiko ir žmogaus teisių supratimas ir žinojimas yra atsakingos visuomenės požymis. Kadangi vaikas auga ir vystosi, jo apsaugai ir priežiūrai turi būti skiriamas ypatingas dėmesys, Konvencija padeda vaikams, tėveliams, mokytojams, visuomenei, valstybėms kurti tokį pasaulį, kuriame vaikai turėtų laimingą vaikystę, augtų sveiki, mandagūs, dori, atsakingi, aktyvūs ir kūrybingi.

Konvencija apsaugo pagrindines vaiko žmogaus teises, t.y. teisę į išlikimą ir gyvenimą; į vaiko visapusią ir pilnutinį (iš)vystymąsi; į apsaugą nuo visų smurto formų, teisę išreikšti savo nuomonę ir būti išgirstam. Ji rūpinasi mumis, mūsų šeima, mūsų teisę į apsaugą, meilę, draugystę, saugumą ir laimę.

Visuomenei organizacijai „Gelbėkit vaikus“ yra svarbu, kad vaikai visame pasaulyje turėtų laimingą vaikystę ir gyventų pasaulyje, kuris gerbtų kiekvieną vaiką ir kiekvieną suaugusį. Organizacija tiki, kad kiekvienas vaikas turi pakankamai galimybių, jėgų ir sugebėjimų rūpintis ir ginti savo ir aplinkinių teises, kurti geresnį ir gražesnį pasaulį.

Knygutėje rasi pagrindinius faktus apie vaiko teises, Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją ir šio dokumento reikšmę. Taip pat, kadangi Konvencijai svarbu, kad kiekvienas vaikas jaustųsi laimingas ir įvertintas, ji kviečia kiekvieną iš mūsų rūpintis pasauliu ir aplinkiniais. Todėl knygutėje kalbama ir apie tai, kad mūsų teisės numato ir mūsų atsakomybę – žinodamas savo teises, turi žinoti ir atsiminti, kad šalia esantis žmogus – tiek vaikas, tiek suaugęs – turi tas pačias teises, kadangi visi esame lygūs. Todėl išsakydamas savo nuomonę, turi išklausyti kito nuomonės; saugodamas save nuo smurto, negali pakelti rankos prieš kitą; norėdamas, kad tave gerbtų kiti, turi rodyti jiems tą pačią pagarbą, atsisakyti patyčių, smurto, nemandagumo ir kitokio netinkamo elgesio. Susipažinti su knygute gali pakviesti ir savo tėvelius – kartu su jais gali perskaityti knygutę, pakalbėti apie Konvenciją, vaiko teises, apie vaiko teisių svarbą, atsakomybę už teises.

Taigi, kviečiame į kelionę po teisių pasaulį!

Pagarbiai,
Visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“

KELETAS ŽODŽIŲ SUAUGUSIEMS ...

Labai tikimės, kad suaugusieji – tėvai, pedagogai ir kt. – ras laiko kartu su vaikais panagrinėti šią knygutę ir susipažinti su vaiko teisėmis bei paašškinti jas vaikams ir atsakyti į vaikų klausimus, paašškinti atsakomybę, kurią mums suteikia teisės.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija yra pagrindinis dokumentas, kuris įtvirtina ir saugo vaiko teises. Ši Konvencija – tai vadovas tėvams ir kitiems suaugusiems, kuris tiksliai apibrėžia, ko reikia vaikui, kad vaikas sveikai vystytųsi ir augtų, kad formuotųsi atsakinga, kritiškai mąstanti, laisva, pasitikinti savimi, jaučianti pagarbą savo ir kitų žmonių teisėms vaiko asmenybė; kad vaikas augtų atsakingu ir pilnateisiu visuomenės nariu, sugebančiu aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime. Juk būtent tėvai ir nori savo vaikui, ar ne? Tad kiekvienam suaugusiam Konvencija yra svarbi ir reikalinga. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija:

Pripažįsta vaiko individualumą:

- Konvencija pripažįsta, kad kiekvienas vaikas yra skirtingas ir unikalus, tačiau kiekvienas vaikas turi tas pačias teises be jokių išlygų.
- Konvencija pripažįsta, kad sprendimai, susiję su vaiku, turi būti sprendžiami atsižvelgiant į vaiko individualią situaciją.

Vaikas yra suvokiamas kaip aktyvus procesų dalyvis:

- Vaikas yra aktyvus šeimos, bendruomenės ir visuomenės gyvenimo dalyvis. Jis sugeba suformuoti ir išreikšti savo nuomonę; ši nuomonė yra svarbi.
- Vaikai yra socialinio gyvenimo dalyviai, priimančys savo sprendimus ir prisidedantys prie savo vystymosi ir augimo.
- Turėdamas galimybę išsakyti savo nuomonę ir dalyvauti priimant sprendimus, vaikas mokosi argumentuoti, kritiškai mąstyti, gerbti kitų nuomonę, reikšti savo mintis, spręsti įvairius klausimus ir problemas.

Rūpinasi vaiko šeima ir apima visus vaiko vystymosi ir augimo poreikius:

- Konvencija pripažįsta, kad tėvai ar globėjai turi teisę ir pareigą auklėti ir ugdyti vaikus taip, kaip jie mano esą teisinga, jei tai nepažeidžia vaiko interesų ir teisių.
- Konvencija numato tėvų ir globėjų teisę gauti tinkamą paramą ir pagalbą iš valstybės siekiant užtikrinti, kad būtų įgyvendintos vaiko teisės ir sudarytos tinkamos sąlygos vaikų augimui, vystymuisi ir gyvenimui.
- Vaiko teisės yra apibrėžiamos atsižvelgiant į visas vaiko gyvenimo sritis: fizinę, psichologinę, dvasinę, ekonominę, kultūrinę, politinę, socialinę ir kt.
- Konvencija atsižvelgia į vaiko amžių ir jo išsivystymo lygį.

Pastaruoju metu neretai tenka išgirsti, kad vaikai piktnaudžiauja savo teisėmis, yra nepagarbūs suaugusiųjų atžvilgiu, neturi supratimo apie pareigas. Visą tai formuoja neigiamą suaugusiųjų nuomonę apie Vaiko teisių konvenciją ir vaiko teises apskritai.

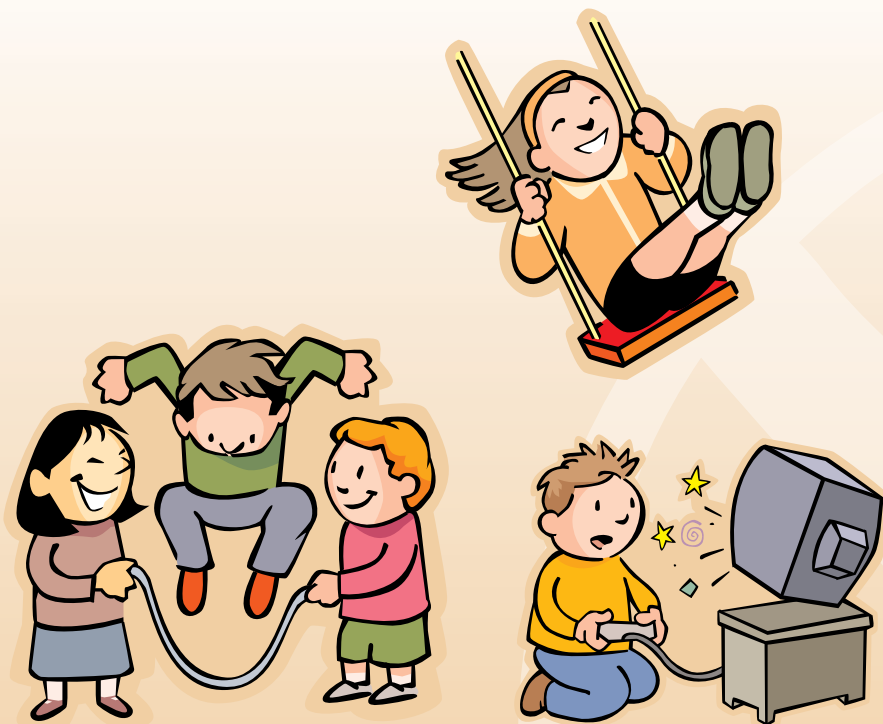
Deja, priežastis, dėl kurios kyla toks klaidingas įsitikinimas apie vaiko teises, yra kita. Nors Lietuva ratifikavo Vaiko teisių konvenciją 1995 m., iki šiol trūksta nuoseklaus ir tinkamai organizuoto vaikų ir suaugusiųjų informavimo apie vaiko teises.

Vaiko teisės ir Konvencija tikrai nėra leidimas vaikams būti nemandagiais, grubiais, smurtauti prieš aplinkinius ir pan. Teisingai suvokdamas savo teises vaikas

žino ir atsimena, kad šalia esantis žmogus - vaikas ar suaugęs - turi lygiai tas pačias teises. Todėl išsakydamas savo nuomonę, jis turi išklausti kito nuomonės; saugodamas save nuo smurto, negali pakelti rankos prieš kitą ir t.t.

Tam, kad vaikai tinkamai suprastų savo teises ir Konvencijos tekstą, būtina tinkamai vaikus mokyti ir auklėti - čia prasideda ir kiekvieno iš mūsų darbas. Šioje knygutėje galima rasti tiek Konvencijos straipsnių paaiškinimą, tiek atsakomybės, susijusius su kiekviena teise, apibūdinimą. Vaikams reikia tinkamai paaiškinti ir kartu su jais aptarti, ką reiškia smurtas, asmens nuomonė, kaip ji turi būti išreikšta, ką reiškia žmogaus orumas ir kitos teisės - tą ir padės padaryti knygutė. Svarbiausia, kad suaugusieji suvoktų vaiko teisių ir vaiko tinkamo ugdymo svarbą.

Kaip sakė Patricija Klawford, Kol vaikui rodysi vaivorykštę darbas palauks, bet vaivorykštė nelauks, kol atliksi darbą. Tikimės, kad pasinaudosite šia knygute ir rasite laiko ugdyti atsakingą, aktyvią, sąžiningą, teises išmanančią, savo ir kitų žmonių teises ginančią vaiko asmenybę.

KELI FAKTAI APIE JUNGTTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJĄ IR VAIKO TEISES

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija buvo priimta Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 1989 m. lapkričio 20 d.

Vaiko teisių konvencija yra dokumentas, sulaukęs didelio dėmesio ir nepaprasto pripažinimo visame pasaulyje. Konvenciją yra pasirašiusios 192 pasaulio valstybės. Vienintelės Konvencijos nepasirašiusios šalys – Somalis ir Jungtinės Amerikos Valstijos.

Ratifikuoti – reiškia, patvirtinti tarptautinę sutartį. Kai šalis ratifikuoja sutartį, ji įsipareigoja vykdyti joje numatytus reikalavimus.

Lietuva Vaiko teisių konvenciją ratifikavo 1995 m. liepos 3 d. Tai reiškia, kad Lietuva taip pat kaip ir kitos valstybės prisiėmė atsakomybę užtikrinti vaikams jų teises.

Vaiko teisių konvencija yra unikalus dokumentas, nes:

- **Konvencija yra bendra ir išsami:** Konvencija apima visas vaiko gyvenimo sritis ir užtikrina visas vaiko teises: pilietines, politines, ekonomines, socialines ir kultūrinės.
- **Konvencija yra universali:** tai reiškia, kad Konvencijoje apibrėžtos vaiko teisės priklauso kiekvienam vaikui, nesvarbu, kuriame Žemės kampelyje jis gyvena, ką jis veikia, kokia kalba jis kalba, kokia yra jo odos spalva, tautybė, kokią religiją jis išpažįsta, kokie yra jo požiūriai, įsitikinimai ir nuomonės, ar jis serga ar yra visiškai sveikas, kas yra jo tėveliai ir pan. Konvencija mums primena, kad visi vaikai visame pasaulyje yra skirtingi, bet lygūs ir kiekvienas vaikas turi teisę į laimingą vaikystę, orų gyvenimą ir pagarbą jo asmenybei.
- **Konvencija yra besąlygiška:** tai reiškia, kad tos valstybės, kurios pasirašė Konvenciją, prisiėmė atsakomybę, kad savo turimus išteklius naudos tam, kad gerinti vaikų padėtį ir gyvenimą bei tinkamai įgyvendinti ir apsaugoti vaiko teises.
- **Konvencija yra holistinė:** tai reiškia, kad visos Konvencijoje išvardintos teisės yra vienodai svarbios ir susijusios tarpusavyje (vienos teisės įgyvendinimas priklauso nuo kitų teisių įgyvendinimo).

Jungtinių Tautų Organizacija (JTO, Jungtinės Tautos) – 1945 m. spalio 24 d. įkurta tarptautinė organizacija. Vardą „Jungtinės Tautos“ sugalvojo Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas Franklinas D. Ruzveltas, o pirmą kartą oficialiai šis vardas buvo paminėtas 1942 m. sausio 1 d. dokumente „Jungtinių Tautų Deklaracija“. Šiandieną Jungtinių Tautų Organizacijos veikloje dalyvauja 185 pasaulio šalys. Jungtinių Tautų Organizacija skatina draugystę tarp skirtingų valstybių ir tautų, kovoja prieš karus, rūpinasi žmogaus teisių įgyvendinimu, siekia spręsti pasaulines socialines ir ekonomines problemas, remia teisingumą, skatina valstybių vystymąsi.

Generalinė Asamblėja yra pagrindinis Jungtinių Tautų Organizacijos svarstymo organas. Tai reiškia, kad Asamblėja nagrinėja įvairius klausimus ir siūlomus sprendimus, kuriuos patvirtina arba atmeta.

PAGRINDINIAI JUNGTTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJOS PRINCĪPAI

JUNGTTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJA REMIASI KETURIAIS PAGRINDINIAIS PRINCĪPAIS, T.Y. KETURIAIS PAGRINDINIAIS TEIGINIAIS, NURODANČIAIS VAIKO TEISIŲ SVARBĄ.

Teisės yra tai, ką mes įgyjame vos gimę ir kurios mums priklauso dėl to, kad mes esame žmonėmis. Niekas negali teisių atimti, padovanoti, perduoti ar pan. Todėl tai, kad mes esame skirtingų rasių, tautybių, kalbame įvairiomis kalbomis, gyvename skirtingose šeimose, skirtingose kultūrose, skirtingai atrodome ir pan. nereiškia, kad galime daugiau ar mažiau naudotis teisėmis. Vaiko teisės priklauso kiekvienam vaikui be jokių išlygų. Niekas neturi teisės mus diskriminuoti dėl to, kas mes esame ir kaip gyvename.

Tiek tėveliai, tiek globėjai, tiek valstybė turi rūpintis, kad bet kokie sprendimai, susiję su Tavimi, nepažeistų Tavo teisių ir atitiktų Tavo interesus. Tai reiškia, kad priimami sprendimai turi turėti teigiamą įtaką Tau, Tavo gyvenimui ir ateičiai, kurti tokias sąlygas, kad galėtum gyventi orų ir laimingą gyvenimą.

**Svarbiausia – vaiko interesai
(3 str.)**

Nediskriminacija (2 str.)

**Vaiko teisė gyventi ir vystytis
(6 str.)**

**Vaiko teisė išsakyti savo
nuomonę ir būti išklaustam
(12 str.)**

Vaikogvyvė – tai didelė vertybė. Tačiau svarbu ne tik saugoti vaiko gyvybę, bet ir užtikrinti tokias sąlygas, kad vaikas turėtų galimybę gauti išsilavinimą, pažinti savo kultūrą, augti ir vystytis kaip asmenybė, vystyti savo sugebėjimus.

Kiekvienas vaikas turi teisę dalyvauti sprendimų, susijusių su juo, priėmimo. Konvencija pripažįsta, kad kiekvienas vaikas gali išsakyti savo nuomonę ir ji yra tokia pat svarbi, kaip ir suaugusio. Vaiko nuomonė turi būti išklaudyta ir į ją turi būti atsižvelgta.

JUNGTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJOS ISTORIJA

TAM, KAD ŠIANDIENĄ TURĖTUME TOKĮ DOKUMENTĄ KAIP JUNGTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJA, TURĖJO PRAEITI NEMAŽAI METŲ IR BŪTI ĮDĖTA NEMAŽAI PASTANGŲ.

Anglijos mokytoja Eglantyne Jebb pirmoji iškėlė vaiko teisių svarbą. Anglantyne sakė: Aš tikiu, kad mes turime pripažinti tam tikras vaiko teises ir siekti jų visuotinio pripažinimo, kad kiekvienas – ne tik tas mažas skaičius žmonių, kurie gali prisidėti skirdami lėšas paramai vaikams, tačiau kiekvienas, kuris susiduria su vaikais, o tai, tiesa sakant, yra didelė žmonijos dalis – būtų įgalintas prisidėti prie judėjimo už vaiko teises.

1919 m. Eglantyne Jebb įsteigė „Gelbėkit vaikus“ fondą. 1920 m. Ženevoje įkuriamas tarptautinis „Gelbėkit vaikus“ Aljansas.

1923 m. Anglantyne Jebb paruošė Vaiko teisių chartijos (chartija – tai dokumentas, kuriame skelbiami pagrindiniai kurios nors visuomenės grupės reikalavimai) projektą.

1924 m. Ženevoje buvo adaptuota Vaiko teisių deklaracija. Tai buvo pirmosios svarbios tarptautinės pastangos, kurių tikslas buvo siekti gerinti vaikų padėtį pasaulyje. Deklaracijoje buvo apibrėžtos vaiko teisės į materialinį aprūpinimą, dvasinį vystymąsi, išskirtinę pagalbą nelaimės atveju, laisvę nuo ekonominio išnaudojimo ir socialiai atsakingą ugdymą. Šiandien ši deklaracija žinoma kaip Pirmoji Vaiko teisių deklaracija.

1948 m. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja priėmė Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją. Šioje deklaracijoje yra išvardintos visos pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės.

1953 m. buvo priimta Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, kurios laikymasis privalomas ją pasirašiusiems valstybėms (Lietuva šią Konvenciją taip pat yra pasirašiusi!).

1959 m. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja adaptavo antrąją Vaiko teisių deklaraciją, kurioje pripažįstamos vaiko nediskriminacijos teisė, teisė į vardą ir pilietybę. Pabrėžiamos vaiko teisės į mokslą, sveikatos apsaugą ir specialią apsaugą.

1979 m. Jungtinės Tautos paskelbia Tarptautiniais vaiko metais ir numato parengti oficialų dokumentą – Vaiko teisių konvenciją.

1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja priima Vaiko teisių konvenciją.

JUNGTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJA – VAIKO TEISĖS IR ATSAKOMYBĖ

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija:

- Konvencijos tekstą sudaro 54 straipsniai.
- Įžangoje yra apibrėžiama Konvencijos svarba, t.y. nurodoma, kodėl valstybėms Konvencija yra naudinga ir svarbi, koks yra valstybių požiūris į vaiką.
 - 1 – 41 straipsniai – tai pagrindinė Konvencijos dalis, apibrėžianti vaiko teises.
 - 42 – 54 straipsniai apibūdina Konvenciją pasirašiusių valstybių atsakomybę dėl vaikų ir suaugusiųjų informavimo apie Konvenciją ir vaiko teises; apibrėžia valstybių atsakomybę už Konvencijos įgyvendinimą, už ataskaitų apie vaiko teisių padėtį šalyje teikimą, apibūdina valstybių bendradarbiavimo procesą įgyvendinant Konvenciją ir vaiko teises ir pan.

Vaiko teisės yra tos pačios žmogaus teisės, kurios priklauso kiekvienam žmogui vien dėl to, kad jis yra gimęs žmogumi; paprasčiausiai jos apibrėžiamos kaip atskira grupė kadangi vaikai dar auga, vystosi, mokosi ir jiems reikia ypatingos globos ir apsaugos.

Kiekvienas vaikas ir suaugęs turi **TEISES**

Teisė – žmogaus teisės gali būti suprantamos kaip kiekvieno žmogaus tam tikros laisvės visuomenėje ir galimybės jas įgyvendinti. Teisė – tai tam tikra taisyklė, kuri nurodo, kaip su mumis turi elgtis kiti žmonės ir valstybė, kokių sąlygų mums reikia, kad galėtume gyventi laimingą, sveiką, orų gyvenimą, kad galėtume aktyviai dalyvauti visuomenės ir viso pasaulio gyvenime; kokių sąlygų reikia, kad būtume vertinami kaip žmogus, kaip asmenybė.

Kiekvienas vaikas ir suaugęs turi **PAREIGAS**

Atsakomybė – tai, kad turime teises, reiškia, kad visi kiti žmonės taip pat turi tas pačias teises, kadangi visi esame lygūs. Tai reiškia, kad turime ne tik ginti savo teises, bet ir gerbti kitus žmones, elgtis su jais taip, kaip mums nurodo teisės. Kito žmogaus teisių pažeidimas yra nepriimtinas ir neleistinas.

JUNGTINIŲ TAUTŲ VAIKO TEISIŲ KONVENCIJA – VAIKO TEISĖS IR ATSAKŪMYBĖ

Dabar kartu apžvelgsime vaiko teises, kurios išvardintos Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje bei aptarsime, ką jos reiškia, kaip jos mus gina ir kokias mūsų atsakomybes jos numato. Taigi...

1 str. paaiškinimas: Konvencija apibrėžia teises kiekvieno asmens, kuriam nėra 18 metų. Suaugusiuos gina kiti dokumentai.

Vaiko teisė: Tu gali naudotis visomis teisėmis, kurios išvardintos Konvencijoje. Tiek valstybė, tiek šeima, tiek mokytojai, tiek visi kiti suaugusieji privalo rūpintis vaiko teisėmis ir siekti sudaryti tokias sąlygas, kad vaiko teisės būtų įgyvendintos ir apsaugotos.

Vaiko pareiga: kiekvieno vaiko pareiga yra žinoti vaiko ir žmogaus teises, siekti apsaugoti jas. Taip pat kiekvienas vaikas turi gerbti kiekvieno kito vaiko ir kiekvieno suaugusio teises, nepažeisti jų.

2 str. paaiškinimas: diskriminacija – tai manymas, kad vieni žmonės yra blogesni už kitus dėl to, kad jų kitokia tautybė, odos spalva, įsitikinimai, išvaizda ir pan. Toks požiūris sąlygoja tai, kad kai kurie žmonės yra išjuokiami, žeminami, pažeidžiamos jų teisės. Tai – neteisingas požiūris ir neleistinas elgesys. Nėra geresnių ir blogesnių žmonių – visi mes esame skirtingi, tačiau lygūs. Vaiko teisės priklauso kiekvienam vaikui nepriklausomai nuo jokių jo gyvenimo aplinkybių ir kiekvienas vaikas bet kuriame Žemės kampelyje turi teisę naudotis Konvencija ir joje išvardintomis teisėmis.

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti priimamas, gerbiamas ir mylimas toks, koks esi. Tu turi teisę naudotis Konvencija ir joje išvardintomis teisėmis nepriklausomai nuo jokių aplinkybių.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti skirtumus ir pripažinti kiekvieno teisę būti tokiam, koks jis nori būti ir koks yra (jei tai nepažeidžia kitų žmonių teisių); gerbti kitas kultūras, skirtingų tautų ir rasių žmones, pripažinti visų žmonių lygybę.

1 straipsnis

Vaikas – tai kiekvienas asmuo iki 18 metų.

2 straipsnis

Teisė į nediskriminaciją – vaiko teisės priklauso kiekvienam vaikui, nepriklausomai nuo to, kaip jis atrodo, kas jis yra, kur jis gyvena, kokia jo tautybė, odos spalva, tikėjimas, kas yra jo tėveliai ir t.t. – t.y. nepriklausomai nuo jokių aplinkybių.

3 straipsnis

Svarbiausia – vaiko interesai.

susijęs su Tavimi, turi būti toks, kad nepažeistų Tavo teisių, nepadarytų neigiamos takos Tavo gyvenimu, sveikatai, vystymuisi, asmenybei. Taip pat tai reiškia, kad kuriant visuomenę, turi būti atsižvelgta į saugios ir vaiko poreikius atitinkančios aplinkos kūrimą.

Vaiko teisė: kai priimami sprendimai, susiję su Tavimi, pirmiausia turi būti atsižvelgta į Tavo interesus.

Vaiko pareiga: gerbti kito vaiko ir suaugusio interesus – ginant Tavo interesus, negali būti pažeisti kitų žmonių interesai. Teisės yra skirtos tam, kad užtikrinti orų, sveiką ir laimingą kiekvieno žmogaus gyvenimą, o ne tam, kad skriausti, žeminti ar išnaudoti kitus.

4 str. paaiškinimas: Konvencija yra tarptautinis dokumentas, galiojantis kiekvienai valstybei, kuri ją pasirašė. Kiekviena valstybė periodiškai privalo atsiskaityti už tai, kaip

4 straipsnis

Kiekviena valstybė, kuri yra pasirašiusi Konvenciją, imasi visų priemonių, kad įgyvendinti ir apsaugoti vaiko teises. Valstybės įstatymai ir kiti dokumentai turi atitikti Konvencijos nuostatas.

ji įgyvendina ir apsaugo vaiko teises. Taip pat 4 str. reiškia, kad nepriklausomai nuo to, kiek valstybė yra turtinga ar skurdi, ji turi skirti pakankamai lėšų vaiko teisių įgyvendinimui. Jeigu valstybė neturi pakankamai pinigų vaiko teisių įgyvendinimui, ji turi teisę prašyti ir gauti kitų valstybių pagalbą. Taip pat svarbu, kad valstybė skatintų steigti

įvairias organizacijas, kurios padeda vaikams bei skatintų visą visuomenę prisidėti prie vaiko teisių sklaidos, įgyvendinimo ir apsaugos.

Vaiko teisė: valstybė turi rūpintis, kad vaiko teisių įgyvendinimui būtų skirta pakankamai pinigų ir kitų priemonių. Jei valstybė neturi pakankamai priemonių, kitos valstybės turi jai padėti įgyvendinti vaiko teises.

Vaiko pareiga: Tu turi rūpintis savo ir aplinkinių teisėmis. Turi gerbti, saugoti ir vertinti tai, ką Tau suteikia valstybė, visuomenė ir šeima.

5 str. paaiškinimas: šeimai ir tėveliams arba globėjams atitenka pagrindinė atsakomybė auklėjant Tave. Tavęs ugdymas ir auklėjimas – tai tėvų ar globėjų teisė ir pareiga. Tačiau

5 straipsnis

Vaiko tėvai arba globėjai turi teisę ir pareigą auklėti vaiką ir rūpintis vaiku, nepažeisdami vaiko teisių ir atsižvelgdami į vaiko interesus.

Tu nesi tėvų nuosavybė, todėl ugdydami ir auklėdami Tave, jie turi atsižvelgti į Tavo teises ir interesus, rūpintis Tavo gerove.

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti auklėjamas ir prižiūrimas savo tėvelių arba globėjų.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti tėvus ar globėjus, gražiai ir pagarbiai su jais bendrauti, atsižvelgti į jų pastabas, laikytis Tavo šeimos taisyklių.

6 str. paaiškinimas: gyvybė – tai viena iš didžiausių vertybių. Niekas neturi teisės atimti kito žmogaus gyvybės. Konvencija saugo ne tik Tavo gyvybę, tačiau taip pat skatina valstybę sukurti Tau tokias sąlygas, kad galėtum visapusiškai vystytis ir augti.

Vaiko teisė: Tavo gyvybė, sveikata ir vystymasis privalo būti gerbiami. Turi būti siekiama sudaryti Tau tokias sąlygas, kad galėtum saugiai, sveikai ir laimingai gyventi, augti ir mokytis.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti savo ir kitų vaikų bei suaugusiųjų gyvybę, gyvenimą ir sveikatą; vengti bet kokių veiksmų, kurie keltų grėsmę Tavo ar kitų vaikų ir suaugusiųjų gyvybei ir/ar sveikatai.

7 str. paaiškinimas: kai vaikas gimsta, jis yra įregistruojamas – valstybės įstaigoje įrašoma jo gimimo data, jam suteiktas vardas, pavardė, kurią vaikas gauna iš tėvelių. Taip valstybė parodo, kad esi jai svarbus. Taip pat Tu tampi valstybės piliečiu – tai yra valstybės nariu, kuris turi teisę dalyvauti jos gyvenime ir naudotis jos ištekliais. Be to, kiekvienas vaikas turi savo istoriją – jis turi savo gimimo vietą, šeimą, kultūrą ir t.t. Tavo asmeninė istorija yra svarbi ir kitų turi būti gerbiama. Galiausiai, tu turi teisę žinoti, kas yra Tavo tėveliai ir būti jų auginamas. Kartais ši teisė gali būti apribota, jeigu gyvenimas su tėveliais kelia grėsmę Tavo gyvenimui, sveikatai ar asmenybei.

Vaiko teisė: Tu turi teisę turėti savo vardą, pilietybę, istoriją. Turi teisę žinoti savo tėvelius ir būti jų globojamas.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti kitų vaikų ir suaugusiųjų vardą ir gyvenimo istoriją, nežeminti kitų dėl jų ar jų šeimų gyvenimo įvykių, neižeidinėti kitų, pravardžiuojant juos arba iškreipiant jų vardus. Tu turi būti atsakingas ir aktyvus valstybės pilietis, turi gerbti valstybę, jos kultūrą, istoriją ir gyvenimą.

8 str. paaiškinimas: identiškumas – tai Tavo asmeninis vardas, kultūra, pilietybė ir gyvenimo istorija. Valstybė turi gerbti Tave ir Tavo identiškumą.

Vaiko teisė: Tu turi teisę į savo identiškumą – vardą, pilietybę, gyvenimo istoriją, šeimą. Turi teisę į šių dalykų apsaugą ir atstatymą, jei jie buvo pažeisti.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti savo ir kitų identiškumą – vardą, tautybę, pilietybę, gyvenimo istoriją, šeimą.

6 straipsnis

Vaikas turi neatimamą teisę gyventi. Vaikas turi teisę gyventi ir sveikai vystytis.

7 straipsnis

Vaikas turi teisę į pilietybę ir vardą. Niekas neturi teisės žaloti vaiko ir jo individualybės. Vaikas turi teisę žinoti savo tėvelius (jei tai įmanoma) ir būti jų globojamas.

8 straipsnis

Valstybė turi rūpintis ir gerbti vaiko identiškumą – jo vardą, pilietybę ir šeimos ryšius. Jei vaikas dėl kokių nors priežasčių praranda kurią nors identiškumo dalį, valstybė privalo suteikti vaikui pagalbą ir paramą, kuri padėtų kuo greičiau atstatyti jo identiškumą.

9 straipsnis

Vaikas turi teisę gyventi su abiem savo tėvais. Niekas negali išskirti vaiko su jo tėvais, nebent tėvai gyvena atskirai arba išskyrimas yra būtinas tam, kad apsaugoti vaiką ir jo teises.

Jei vaikas negali gyventi su abiem tėvais, jis turi teisę nuolat su jais bendrauti, jei tai neprieštarauja vaiko interesams ir nepažeidžia jo teisių. Taip pat, jeigu vaikas yra išskiriamas su tėvais, jis turi teisę gauti informaciją apie savo tėvus, jei tai nepažeidžia vaiko teisių.

10 straipsnis

Valstybė turi pasirūpinti, kad galėtų vėl susijungti su savo šeima (nebent tai prieštarauja Tavo interesams) ir rūpintis, kad toks susijungimas būtų kuo greitesnis. Jei tėvai gyvena skitingose valstybėse, vaikas turi teisę nuolat su jais bendrauti (jei tai neprieštarauja vaiko interesams).

nebent tai keltų grėsmę Tau ir Tavo teisėms. Gali būti ir taip, kad vaikas išskiriamas su tėvais arba vienu iš tėvų dėl tėvų įkalinimo, ištrėmimo ar mirties. Tokiu atveju turi teisę žinoti, kas nutiko Tavo tėveliams, jei tai neprieštarauja Tavo interesams.

Vaiko teisė: Tu turi teisę gyventi su abiem tėvais ir nebūti išskirtas su jais, nebent tai būtina Tavo teisėms užtikrinti. Jei negali gyventi su abiem tėvais, turi teisę nuolat bendrauti tiek su mama, tiek su tėčiu. Tu turi teisę gauti informaciją, kas nutiko Tavo tėčiui ar mamai, jei tai neprieštarauja Tavo interesams ir teisėms.

Vaiko pareiga: turi gerbti, mylėti ir rūpintis savo šeima, abiem tėveliais. Jei tėveliai nusprendžia išsiskirti, turi gerbti jų apsisprendimą ir neteisti jų.

11 straipsnis

Niekas neturi teisės perkelti Tave iš vienos valstybės į kitą, negražinti iš užsienio.

nuo neteisėto išvežimo ir negražinimo iš užsienio.

Vaiko pareiga: Tu turi saugoti save, nebijoti papasakoti suaugusiems, jei įtari, kad kitas vaikas gali būti pagrobtas ar neteisėtai išvežtas.

9 ir 10 str. paaiškinimas: šeima yra svarbi kiekvienam vaikui. Turėti mylimus ir mylinčius tėvelius yra didžiausia dovana, kurią turime labai branginti. Valstybė taip pat turi gerbti Tavo šeimą ir Tavo teisę gyventi kartu su tėveliais. Kartais vaikas turi būti atskirtas nuo šeimos, jei gyvenimas su šeima kelia grėsmę vaiko sveikatai ar gyvybei – pvz., jei tėvai skriaudžia vaiką, nesirūpina juo ir pan. Tokiu atveju valstybė turi suteikti vaikui pagalbą ir globą.

Gali būti ir taip, kad Tavo tėveliai nuspręstų išsiskirti ir gyventi atskirai. Skyrybos – labai nemalonūs ir skausmingas dalykas. Tačiau turi atsiminti keletą dalykų. Pirmiausia, skyrybos niekada nebūna vaiko kaltė. Tai – tavo tėvelių apsisprendimas. Kartais suaugusiems geriau gyventi atskirai ir Tu turi gerbti tokį jų apsisprendimą, neteisti tėvų. Tai, kad Tavo tėveliai išskyrė, nereiškia, kad prarandi kurį nors iš jų. Tu turi teisę matytis su abiem tėvais ir nei vienas iš tėvelių negali Tau uždrausti tą daryti,

11 str. paaiškinimas: niekas neturi teisės išvežti Tave į kitą šalį, netgi į kitą miestą prieš Tavo ar Tavo tėvelių/globėjų valią. Neteisėtas vaiko išvežimas yra laikomas pagrobimu ir baudžiamas pagal įstatymus. **Vaiko teisė:** Tu turi teisę būti apsaugotas

12 str. paaiškinimas: Konvencija pripažįsta, kad vaikai, net labai jauno amžiaus, turi teisę turėti savo nuomonę. Ši nuomonė yra tokia pat svarbi kaip ir suaugusiojo, todėl vaikas turi teisę būti išgirstas, išklaustas ir į jo nuomonę turi būti atsižvelgta. Taip pat ši teisė reiškia, kad kai yra priimami sprendimai, susiję su vaiku, vaikas turi teisę dalyvauti sprendimo priėmimo ir pareikšti savo nuomonę. Tai ypač svarbu, kai sprendžiami vaiko globos ar įvaikinimo klausimai, tėvų skyrybos. Jei reikia, vaikas gali išreikšti savo nuomonę per jam skirtą atstovą – tai gali būti vaiko tėvai, globėjai arba specialistai, dirbantys su vaikais (pvz., Vaiko teisių apsaugos tarnybos darbuotojai).

Visgi, turi atsiminti, kad nuomonę reikia išsakyti tinkamu būdu, neįžeidžiant ir nepažeidžiant kitų žmonių. Taip pat turi išklausti kitų nuomonę. Nebūtinai turi sutikti su kito žmogaus nuomone, tačiau sakyti pvz., „Kvaili tu, negi nesupranti ...“ ir pan. yra neteisinga ir neleistina. Turi tinkamai išreikšti savo nesutikimą, pvz., „Aš nesutinku su tavimi, kadangi manau, jog ...“ ir pan. Apskritai, reakcija į kieno nors pasisakymą turi prasidėti nuo teigiamo teiginio (pvz., „Tavo nuomonė tikrai įdomi ...“; „Manau, esi iš dalies teisus ...“; „Įdomūs pastebėjimai ...“ ir pan.). Būtina gerbti kitą ir nesakyti to, kas žeidžia, skaudina, žemina kitą žmogų. Būtina pagrįstai ir argumentuotai kritikuoti išsakytą nuomonę, o ne patį žmogų, asmenybę – tai reiškia, kad turi pasakyti, kodėl nesutinki su žmogumi ir kodėl manai kitaip, tačiau kito žmogaus išjuokimas, tyčiojimas iš jo, pravardžiavimas ir pan. rodo Tavo nebrandumą ir nemokėjimą tinkamai išsakyti savo minčių. Reikia mokėti pagrįsti ir argumentuoti savo nuomonę – reikia mokėti paaiškinti, kodėl manai vienaip ar kitaip. Išsakant nuomonę, būtina prisiimti atsakomybę už savo žodžius, t.y. savo mintis sakyti naudojant tokias frazes kaip „Mano nuomone“, „Aš manau“, „Man atrodo“. Taip pat nereikia pulti iš karto kritikuoti kito žmogaus nuomonės. Svarbu, kad pirmiausia supratum, ką turi omenyje pasisakantis asmuo ir apgalvotum jo pasakytus žodžius.

Vaiko teisė: Tu turi teisę pasakyti savo nuomonę ir būti išklaustas.

Vaiko pareiga: Tu turi išklausti kitų vaikų ir suaugusiųjų nuomonę. Turi gerbti kitų nuomonę, net jeigu ji neatitinka tavosios. Savo nuomonę tu turi išsakyti neįžeisdamas, nepažemindamas kitų vaikų ir suaugusiųjų.

13 str. paaiškinimas: savo nuomonę Tu turi teisę reikšti įvairias būdais – rašydamas, piešdamas, kurdamas laidas, mokyklos laikraštukus ir pan. Visgi, nei vienas iš tavo pasirinktų būdų nuomonei išreikšti negali pažeisti kito žmogaus teisių.

Vaiko teisė: Tu turi teisę reikšti savo nuomonę įvairias prieinamais būdais, kurie nepažeidžia kitų žmonių teisių.

Vaiko pareiga: Išreiškdamas savo nuomonę bet kuria forma, pirmiausia turi rūpintis tuo, kad ji neįžeistų, nepažeimtų kito vaiko ar suaugusio, nepažeistų vaiko ir žmogaus teisių. Tu turi vengti žalingos informacijos.

12 straipsnis

Vaikas turi teisę išsakyti savo nuomonę, būti išgirstas ir išklaustas.

13 straipsnis

Vaikas turi teisę ieškoti, gauti ir perduoti informaciją ir idėjas rašytine arba spausdintine forma, meno kūriniais ar kitais būdais, jei tai nepažeidžia kitų žmonių teisių.

14 straipsnis

Vaikas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę.

valstybės įstatymams ar kelia grėsmę valstybės saugumui. Taip pat tu turi būti apsaugotas nuo įtraukimo į netinkamus religinius judėjimus. 14 straipsnis reiškia ir tai, kad Tu turi teisę į savo idėjas, požiūrius, pasirinktą gyvenimo būdą, jei tai nepažeidžia Tavo ir kitų žmonių teisių.

Vaiko teisė: Tu turi teisę į pasirinktą religiją, į savo idėjas ir nuomones.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti kitų vaikų ir suaugusiųjų pasirinktą tikėjimą, kitų žmonių idėjas ir nuomones. Tu turi gerbti kultūrinius skirtumus, t.y. pripažinti kitų žmonių teisę į jų kultūrą, tikėjimą ir pan.

15 straipsnis

Vaikas turi teisę steigti asociacijas, vaikų organizacijas, rengti susirinkimus, jei tai nepažeidžia kitų žmonių teisių.

teisę reikšti savo nuomonę ir dalyvauti priimant sprendimus. Nei vienas Tavo veiksmas negali pažeisti kitų žmonių teisių.

Vaiko teisė: Tu turi teisę steigti asociacijas ir organizacijas, būti jų narys. Turi teisę į taikius susirinkimus.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti kitų žmonių teises, o taip pat viešąją tvarką ir valstybės įstatymus. Todėl pvz., viešose vietose turi elgtis mandagiai, būti pagarbus kitų žmonių atžvilgiu, netriukšmauti, paisyti kitas mandagaus elgesio taisykles. Būdamas organizacijos nariu, turi būti atsakingas, apgalvoti savo sprendimus, daryti atsakingus pasirinkimus, gerbti kitus narius.

16 straipsnis

Vaikas turi teisę į privatumą, buto neliečiamybę, teisę būti apsaugotam nuo kišimosi į jo asmeninį ir šeimos gyvenimą. Laiškai ir dienoraštis yra vaiko nuosavybė.

pan. Tu turi teisę žinoti apie tokios informacijos buvimą, kodėl ši informacija yra saugoma, kas yra atsakingas už jos saugojimą ir kam galima naudotis šia informacija. Taip pat Tu pats gali su ja susipažinti ir, jei reikia, ją koreguoti. Taip pat niekas negali skaityti Tavo laiškų ar dienoraščio. Tai – Tavo nuosavybė. Žiniasklaidoje negali būti skelbiama informacija apie Tave, Tavo šeimą, publikuojamos Tavo nuotraukos, jei nėra Tavo ar

14 str. paaiškinimas: Tu gali pasirinkti tokį tikėjimą, koks Tau yra priimtinausias. Tam tikrais atvejais ši teisė gali būti ribojama, jei Tavo tikėjimo išpažinimas trikdo viešąją tvarką, prieštarauja

15 str. paaiškinimas: Tu gali tiek įstoti į įvairias visuomenines, vaikų ir jaunimo organizacijas ir asociacijas ir būti jų narys, tiek nutraukti savo dalyvavimą jų veikloje, tiek pats sukviesti susirinkimus, kurti organizacijas. Dalyvaujdamas organizacijų veikloje, Tu turi

16 str. paaiškinimas: kiekvienas vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo neteisėto kišimosi į jo ir jo šeimos gyvenimą. Todėl niekas negali be leidimo skelbti duomenis apie Tave ir Tavo šeimą. Informacija apie Tave ir Tavo šeimą gali būti saugoma tokiose įstaigose kaip ligoninė, policija, vaiko teisių apsaugos tarnyba ir

Tavo tėvų/globėjų sutikimo.

Vaiko teisė: Tu turi teisę į asmeninį gyvenimą ir privatumą. Tavo laišakai ir dienoraštis yra Tavo nuosavybė, kurių niekas negali liesti ir skaityti be Tavo leidimo.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti kitų vaikų ir suaugusiųjų privatumą, neskaityti jų laiškų ar dienoraščio be leidimo. Turi gerbti kitų daiktus, negali jų atimti, gadinti, pasiimti be leidimo ir pan.

17 str. paaiškinimas: tam, kad Tu galėtum tinkamai vystytis, lavintis, turi mokytis ir įgyti naujų žinių. Todėl svarbu, kad galėtum skaityti knygas, laikraščius, žurnalus, žiūrėti įvairias laidas, naujienas, naudotis bibliotekomis, kitais informacijos šaltiniais. Jeigu esi tautinės mažumos atstovas, turi teisę skaityti, gauti informacijos gimtąja kalba. Visgi, informacija, kurią gauni, neturėtų žaloti Tavęs, todėl kartais tam tikros informacijos prieinamumas vaikams yra ribojamas, pvz., filmai yra žymimi tam tikrais ženklais – raidėmis, kurios nurodo, kokių filmų vaikams žiūrėti nerekomenduojama.

Vaiko teisė: Tu turi teisę gauti informaciją iš įvairių šaltinių. Turi teisę gauti ir naudotis informacija savo gimtąja kalba. Taip pat turi teisę būti apsaugotas nuo Tave žalojančios informacijos.

Vaiko pareiga: Tu turi tausoti ir gerbti knygas, kitus informacijos šaltinius, negadinti jų.

18 str. paaiškinimas: valstybė turi suteikti tėvams arba globėjams reikalingą paramą, informaciją ir pagalbą auklėjant ir auginant vaikus.

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti auklėjamas abiejų tėvų. Valstybė turi padėti Tavo tėveliams tinkamai Tavimi rūpintis.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti ir mylėti tėvelius arba savo globėjus, elgtis su jais mandagiai ir pagarbiai.

19 str. paaiškinimas: niekas negali netinkamai elgtis su vaikais, t.y. mušti juos, žeminti, išjuokti, kankinti, prievartauti ar kaip nors kitaip skriausti. Jei esi skriaudžiamas koku nors būdu, turi teisę prašyti ir gauti pagalbą. Nors tėvai ar globėjai turi teisę Tave auklėti, už netinkamą elgesį jie negali bausti Tave fizinėmis ar kitomis žeminančiomis bausmėmis.

17 straipsnis

Vaikas turi teisę naudotis laikraščiu, knyga, televizijos, radijo ir kt. teikiama informacija.

Valstybė turi skatinti vaikų literatūros leidybą ir platinimą; skatinti televiziją, laikraščius ir kitas masinės informacijos priemones skleisti tokią informaciją, kuri naudinga vaiko vystymuisi. Jeigu vaikas priklauso tautinei mažumai, jis turi teisę būti aprūpintas informacija jo gimtąja kalba. Taip pat vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo žalingos informacijos.

18 straipsnis

Vaikas turi teisę į abiejų tėvų vienodą atsakomybę už jo auklėjimą ir vystymąsi. Auklėdami vaiką, tėvai turi rūpintis jo interesais ir teisių įgyvendinimu. Valstybė turi padėti tėvams auklėti ir auginti vaiką.

19 straipsnis

Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo bet kokios formos smurto (fizinio, psichologinio, seksualinio), fizinį ir kitų žeminančių bausmių, įžeidimų, priežiūros nebuvimo ar nerūpestingo elgesio su vaiku, grubaus elgesio.

20 straipsnis

Vaikas, kuris neteko savo tėvų globos, turi teisę į valstybės globą ir paramą.

21 straipsnis

Vaikui, neturinčiam savo šeimos, suteikiama galimybė būti įvaikintam. Įvaikinimo atveju turi būti paisoma vaiko interesų.

Jie negali rūpintis vaiku, vaikui ieškomi globėjai arba įtėviai, arba vaiku gali būti rūpinamasi globos namuose. Kai esi globojamas ar įvaikintas, turi būti rūpinamasi, kad Tavo teisė būtų įgyvendintos ir nepažeistos. Įvaikinimo atveju, pirmenybė teikiama įvaikinimui Tavo gimtojoje šalyje, bet jei tai neįmanoma, Tu gali būti įvaikintas ir užsienyje. Įvaikinantys žmonės negali turėti jokios materialinės naudos iš įvaikinimo, išnaudoti ar kitaip skriausti vaiką.

Vaiko teisė: jei Tavo šeima negali arba nesugeba Tavimi tinkamai rūpintis, ar jei prarandi tėvelius, turi teisę į valstybės globą ir paramą.

Vaiko pareiga: Tu turi pagarbiai, mandagiai ir gražiai bendrauti su savo globėjais, gerbti jų gyvenimą ir nuosavybę.

22 straipsnis

Priverstas palikti savo gimtąją šalį, vienas arba su tėvais, vaikas turi gauti paramą, pagalbą ir apsaugą naujoje šalyje, o jo teisės turi būti gerbiamos.

Jei vaikas, priverstas palikti savo šalį, pameta savo tėvus, tarptautinės organizacijos ir valstybė turi padėti jam surasti šeimos narius. Jei to padaryti neįmanoma, valstybė turi užtikrinti vaikui valstybės globą.

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti apsaugotas nuo bet kokios formos smurto, fizinį ir kitų žeminančių bausmių ir bet kokio kitokio netinkamo elgesio su Tavimi, kuris Tave žemina ir skriaudžia.

Vaiko pareiga: Tu turi pagarbiai, gražiai ir mandagiai bendrauti ir elgtis su kitais vaikais ir suaugusiais. Negali naudoti prieš kitus smurto, tyčiotis iš

kitų, žeminti juos, mušti ar bet kaip kitaip skriausti. Taip pat Tavo pareiga yra padėti skriaudžiamam vaikui, papasakoti apie smurtą suaugusiems.

20 ir 21 str. paaiškinimas: kartais nutinka taip, kad tėvai negali tinkamai rūpintis savo vaiku, o gyvenimas šeimoje kelia grėsmę vaiko sveikatai, vystymuisi ir/ar gyvenimui. Gali būti ir taip, kad dėl įvairių priežasčių vaikas praranda tėvelius – jie žūsta ar miršta. Tokiais atvejais vaiku turi pasirūpinti valstybė. Valstybė padeda vaikams rasti tinkamus globėjus – pirmiausia jų turi būti ieškoma tarp šeimos narių, giminaičių. Jei giminaičių nerandama ar

22 str. paaiškinimas: pabėgėliai – tai asmenys, kurie dėl įvairių priežasčių (dėl pvz., persekiojimo) negali gyventi savo gimtoje šalyje ir turi prašyti kitos šalies prieglobsčio. Jei gresia pavojus Tavo sveikatai ar gyvybei, Tu negali būti verčiamas grįžti į gimtąją šalį. Svetimoje šalyje Tau turi būti suteikta pagalba, parama ir apsauga, įgyvendinamos ir saugomos Tavo teisės. Jei svetimoje šalyje esi vienas, Tau turi būti suteiktas atstovas, kuris gins Tavo interesus ir

teises. Taip pat turi būti pasirūpinta, kad vėl galėtum susijungti su savo šeima, o jei tai neįmanoma – turi teisę gauti valstybės paramą ir globą.

Vaiko teisė: priverstas palikti savo šalį, turi teisę gauti kitos šalies apsaugą ir paramą. Tau turi būti padėta grįžti į savo šeimą, vėl susijungti su savo tėvais. Jei tai neįmanoma, turi teisę į valstybės globą.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti tą šalį, kurioje gyveni ar į kurią persikėlei gyventi. Turi gerbti tos šalies kultūrą, istoriją, papročius ir pan.

23 str. paaiškinimas: net ir turėdamas fizinę ar psichinę negalią, vaikas turi teisę naudotis teisėmis, gyventi visavertį gyvenimą, dalyvauti visuomenės gyvenime, gauti tinkamą pagalbą. Valstybė turi suteikti tinkamą pagalbą ir paramą (jei reikia, ji turi būti nemokama) neįgaliam vaikui ir jo šeimai, kad tinkamai įgyvendinti vaiko teises, kad vaikas galėtų augti, vystytis, tobulėti dvasiškai ir pan. Nei vienas vaikas negali būti atstumtas arba diskriminuojamas dėl savo negalės.

Vaiko teisė: jei turi negalią, turi teisę naudotis Konvencija ir joje išvardintomis teisėmis kaip ir visi kiti vaikai. Turi teisę gauti kvalifikuotą pagalbą ir turėti tokias sąlygas, kad galėtum dalyvauti visuomenės gyvenime, augti ir vystytis.

Vaiko pareiga: Tu turi padėti tiems, kuriems reikia specialios pagalbos. Turi elgtis pagarbiai ir mandagiai su kitais žmonėmis. Išjuokti kitą vaiką ar suaugusį dėl jo negalės ar ligos yra žema ir nepriimtina.

24 ir 25 str. paaiškinimas: sveikata – viena iš didžiausių mūsų turimų vertybių. Todėl ja rūpintis privalome tiek mes patys, tiek aplinkiniai. Pirmiausia, valstybė turi rūpintis, kad kuo mažiau būtų teršiamas oras, vanduo, maisto produktai ir pan., t.y. rūpintis tokiomis sąlygomis, kurios saugotų vaiko sveikatą. Taip pat turi būti rūpinamasi, kad teikiama medicininė pagalba būtų profesionali, padėtų Tau. Nei vienas vaikas, gaudamas gydytojo pagalbą, negali būti diskriminuojamas dėl savo rasės, tautybės, lyties ar kokių nors kitų aplinkybių. Taip pat Tu turi būti informuojamas apie tai, kaip rūpintis savo sveikata. Vaikai, kurie yra globojami, turi teisę į tokią pačią sveikatos priežiūrą ir medicininę pagalbą kaip ir visi kiti vaikai. Be to, turi būti nuolat tikrinama, ar globėjai nepažeidžia globojamo vaiko teisių, ar tinkamai juo rūpinasi.

23 straipsnis

Vaikas, kuris turi fizinę ir/ar psichinę negalią, turi teisę naudotis Konvencija ir vaiko teisėmis taip pat kaip ir kiekvienas kitas vaikas. Valstybė turi užtikrinti sąlygas neįgalių vaikų dalyvavimui visuomenės gyvenime, galimybę gauti tinkamą pagalbą ir išsilavinimą. Jei tėvai neturi pinigų, parama neįgaliam vaikui gali būti teikiama nemokamai.

24 straipsnis

Vaikas turi teisę į sveikatos apsaugą, teisę naudotis sveikatos priežiūros sistemos paslaugomis. Vaikas turi teisę gauti informaciją apie sveiką mitybą, higieną, kitą informaciją, kuri padeda saugoti sveikatą.

25 straipsnis

Vaikas, kuris yra globojamas, turi teisę į apsaugą, gydymą, jo gyvenimo ir globos sąlygų nuolatinę priežiūrą ir vertinimą.

Vaiko teisė: Tu turi teisę gauti tinkamą medicininę pagalbą, sveikatos priežiūros paslaugas. Turi teisę gauti informaciją, kuri padėtų saugoti Tavo sveikatą. Jei esi globojamas, taip pat turi teisę į gydymą, apsaugą, higieną ir pan. Tavo globos sąlygos turi būti nuolat tikrinamos ir prižiūrima, kad nebūtų pažeistos Tavo teisės.

Vaiko pareiga: Tu turi rūpintis savo ir aplinkinių sveikata, gerbti ir vertinti sveikatą. Privalai vengti alkoholio, nikotino, kitų narkotinių medžiagų.

26 ir 27 str. paaiškinimas: tam, kad vaikas galėtų tinkamai vystytis, kad augtų laimingas ir sveikas, jam turi būti sudarytos tam tikros sąlygos. Vaikas turi turėti namus, maisto, drabužių, turi turėti galimybę mokytis, lankyti mokyklą ir pan. Kartais šeima negali suteikti vaikui

26 straipsnis

Vaikas turi teisę į socialinį aprūpinimą, įskaitant socialinį draudimą.

27 straipsnis

Vaikas turi teisę turėti tokias gyvenimo sąlygas, kokių reikia jo socialiniam, dvasiniam, fiziniam, protiniam, doroviniam vystymuisi.

visų reikiamų sąlygų, todėl šiuo atveju jai turi padėti valstybė. Dėl to kai kurioms šeimoms yra pvz., išmokamos įvairios pašalpos, sumažinami mokesčiai, vaikams skiriamas nemokamas maitinimas mokykloje ir pan.

Vaiko teisė: Tu turi teisę turėti tokias gyvenimo sąlygas, kokių reikia Tavo įvairiapusiškam vystymuisi. Valstybė turi suteikti Tau ir Tavo šeimai reikalingą paramą.

Vaiko pareiga: Tu turi vertinti ir gerbti tai, ką gauni iš savo šeimos ir valstybės. Turi gerbti savo šeimą ir valstybę, kurioje gyveni.

28 ir 29 str. paaiškinimas: mokslas yra svarbus kiekvienam vaikui, kadangi taip vaikai sužino naujų dalykų, vystosi, lavinasi, ugdomi vaiko asmenybė. Pagal Lietuvos švietimo įstatymą, mokslas vaikams iki 16 metų yra privalomas. Mokymasis mokykloje privalo būti nemokamas.

28 straipsnis

Vaikas turi teisę mokytis.

29 straipsnis

Vaiko lavinimas turi:

- Ugdyti vaiko asmenybę, jo talentus ir sugebėjimus
- Ugdyti pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms
- Ugdyti vaiko pagarbą tėvams, gimtajai šaliai, kitoms šalims
- Parengti vaiką savarankiškam gyvenimui, pagrįstam svarbiomis vertybėmis (tarpusavio supratimo, taikos, pakantumo ir pan.)
- Ugdyti pagarbą gamtai.

Taip pat valstybė turi rūpintis, kad turėtum tinkamas sąlygas mokymuisi – pvz., kad galėtum pasiekti mokyklą, jei gyveni toli nuo jos; jei Tavo šeima neturi pakankamai pinigų nupirkti mokyklinės priemonės, valstybė turi suteikti paramą šioms prekėms įsigyti ir t.t. Mokyklos aplinka turi būti saugi, sauganti Tavo sveikatą. Tavo mokymas(is) ir lavinimas(is) turi būti toks, kad augintų Tave atsakingu, sąžiningu, pagarbiu žmogumi, suprantančiu ir gerbiančiu savo ir kitų teises.

Vaiko teisė: Tu turi teisę į mokslą. Mokyklos vidaus taisyklės negali pažeisti Tavo teisių.

Vaiko pareiga: Tu turi pareigą mokytis, lankyti mokyklą. Mokytis turi atsakingai ir

stropiai. Turi gerbti mokytojus, klasės draugus, kitus mokyklos bendruomenės narius. Turi tinkamai elgtis pamokose, netrukšmauti, netrukdyti kitiems, atlikti mokytojo nurodymus. Turi ruošti namų darbus, saugoti mokyklos aplinką ir gerbti ją, laikytis mokyklos taisyklių. Atsimink, kad pasaulyje apie 37 milijonus vaikų, kurie neturi galimybės mokytis. Todėl tai, kad gali lankyti mokyklą ir gauti naujų žinių yra didelė vertybė ir Tau tikrai pasisiekė!

30 str. paaiškinimas: valstybėse dažniausiai gyvena labai skirtingų tautybių žmonių. Nors šalies piliečiai turi mokėti valstybinę kalbą, gerbti ją, gerbti valstybės kultūrą, jie taip pat turi teisę naudotis ir savo tautos kultūra. Tai reiškia, kad turi

teisę gauti knygų savo gimtąja kalba, mokytis mokyklose savo gimtosios kalbos, susipažinti su savo tautos istorija, sukurtomis vertybėmis (pvz., meno kūriniams, išradimais ir pan.). Niekas negali Tau uždrausti su savo draugais, šeimos nariais kalbėtis gimtąja kalba.

Vaiko teisė: Tu turi teisę į savo tautybę, tautos kultūrą, kalbą.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti tiek savo kultūrą, savo tautos istoriją, sukurtas vertybes, kalbą, papročius (kurie nepažeidžia Tavo teisių), tiek šalies, kurioje gyveni kultūrą, istoriją, papročius. Turi mokėti ir gerbti šalies, kurioje gyveni, valstybinę kalbą. Taip pat turi gerbti pasaulio kultūras, tautybes ir rases. Bet kokia diskriminacija yra nepriimtina.

31 str. paaiškinimas: poilsis – tai tas laikas, kurį Tu skiri miegui, fiziniam ir protiniam atsipalaidavimui nuo darbo. Laisvalaikis – tai laikas, kai tu užsiimi tokia veikla, kuri Tau patinka, kuri Tau teikia džiaugsmą, gerų emocijų, kurios metu atsiskleidžia Tavo sugebėjimai, talentai. Pailsėti labai svarbu, kadangi tai padeda

Tavo organizmui atgauti jėgas. Taip pat svarbu, kad galėtum užsiimti mėgstama veikla, kuri padėtų Tau atskleisti Tavo sugebėjimus, kuri Tau būtų maloni ir patiktų. Svarbi yra ir galimybė žaisti, ypač mažiems vaikams – taip vaikai mokosi, pažįsta aplinkinį pasaulį; žaidimas teikia džiaugsmo ir gerų emocijų. Gali dalyvauti įvairiuose renginiuose, konkursuose, žaidynėse ir pan. Tačiau turi būti apsaugotas nuo tokios veiklos, kuri pažeidžia Tavo teises, turi Tau neigiamos įtakos (pvz., dalyvavimas azartinuose žaidimuose). Tu negali užsiimti ir tokia veikla, kuri pažeidžia kito žmogaus teises.

Vaiko teisė: Tu turi teisę į žaidimą, poilsį, kultūrinį gyvenimą, laisvalaikį, kūrybą, renginius. Visa veikla turi atitikti Tavo amžių ir nedaryti Tau žalos.

Vaiko pareiga: Tu turi atlikti savo pareigas. Laisvalaikis ir darbas turi eiti vienas šalia kito – turi teisę ilsėtis, tačiau taip pat turi padėti tėveliams namuose, paruošti namų darbus ir pan. Taip pat turi priimti į žaidimą, bendrą veiklą kitus vaikus ir suaugusiuos, neatstumti jų, nepažeisti jų teisių į laisvalaikį, žaidimą ir kultūrinę veiklą.

32 str. paaiškinimas: kiekvienas iš mūsų turime tam tikrus darbus, kuriuos privalome atlikti. Vienas iš svarbiausių vaiko darbų – mokymas(is). Taip pat vaikas turi padėti savo šeimai.

30 straipsnis

Vaikas, priklausantis tautinei mažumai, turi teisę naudotis savo kultūra, išpažinti savo religiją, vartoti gimtąją kalbą.

31 straipsnis

Vaikas turi teisę žaisti. Vaikas turi teisę į poilsį ir laisvalaikį, teisę dalyvauti žaidynėse ir jo amžių atitinkančiuose renginiuose. Vaikas turi teisę dalyvauti kultūriniame gyvenime ir kūrybinėje veikloje.

32 straipsnis

Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo darbo, viršijančio jo jėgas ir galimybes ir kenkiančio arba galinčio kenkti vaiko sveikatai, vystymuisi ar mokymuisi. Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo ekonominio išnaudojimo.

neatitinkančio darbo, ekonominio išnaudojimo.

Vaiko pareiga: Tu turi atlikti tuos darbus, kurie atitinka Tavo jėgas ir yra Tavo pareiga, pvz., sutvarkyti savo kambarį, paruošti namų darbus, padėti tėveliams namuose. Taip pat Tu neturi išnaudoti kitų žmonių.

33 straipsnis

Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo visų narkotinių ir psichotropinių medžiagų.

medžiagų, nuo sveikatai žalingų priklausomybių. Lietuvos įstatymai draudžia asmenims, neturintiems 18 metų parduoti alkoholinius gėrimus ir cigaretes. Taip pat vaikai turi būti apsaugoti nuo įtraukimo į prekybą narkotinėmis medžiagomis.

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti apsaugotas nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų.

Vaiko pareiga: Tu turi vengti alkoholio, nikotino, kitų narkotinių medžiagų; atsakingai vertinti informaciją apie narkotines medžiagas. Turi būti atsakingas ir sugebėti pasakyti „Ne“ asmenims, kurie Tau siūlo narkotines medžiagas.

34 straipsnis

Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinio suvedžiojimo.

arba glostymas su seksualine potekste, vaiko skatinimas liesti suaugusįjį, apsinuoginimas arba apnuoginimas, vertimas filmuotis arba fotografuotis pornografiniams aktams, kalbėjimas su vaiku seksualinėmis temomis, siekiant suaugusiojo seksualinio pasitenkinimo. Niekas neturi teisės taip su Tavimi elgtis! Jei patiri seksualinę prievartą, visada turi apie tai papasakoti suaugusiam, kuriuo pasitiki. Kartais asmenys, kurie išnaudoja vaikus, gąsdina juos ar sako, kad tai – pačių vaikų kaltė. Tai – netiesa! Kaltas yra tas asmuo, kuris skriaudžia vaiką ir sustabdyti jį galima tik paprašius pagalbos. Tavo kūnas priklauso tik Tau ir niekas negali jo liesti prieš Tavo valią, išskyrus tam tikrus atvejus (pvz., kai gydytojas atlieka medicininę apžiūrą).

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti apsaugotas nuo seksualinės prievartos, išnaudojimo ir/ar suvedžiojimo.

Vaiko pareiga: Tu negali išnaudoti kitų asmenų; turi vengti elgesio, kuris kitus verstų jaustis

būti apsaugotas nuo tokių darbų, kurie viršija jo jėgas, neatitinka jo amžiaus, kurie trukdo vaikui mokytis, žaloja vaiko sveikatą, vystymąsi, sukelia grėsmę gyvybei. Taip pat nei vienas asmuo negali priversti Tavęs dirbti ar atlikti darbus, kurie tam asmeniui atneštų materialinę naudą.

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti apsaugotas nuo per sunkaus, Tavo amžiaus ir jėgų

33 str. paaiškinimas: narkotinių medžiagų vartojimas visais atvejais žaloja Tavo sveikatą, gali neatitaisomai paveikti Tavo protinę ir fizinę būklę, vystymąsi. Todėl Tu turi būti apsaugotas nuo narkotinių

34 str. paaiškinimas: seksualinė prievarta prieš vaiką – tai bet koks seksualinis kito asmens kontaktas su vaiku, kuriuo asmuo siekia seksualinio pasitenkinimo. Tai gali būti seksualinės prievartos aktas arba bandymas išprievartauti, vaiko lietimasis

nepatogiai, nemaloniai. Neturi teisės prievartauti ar seksualiai išnaudoti kitus, priekabauti prie kitų. Jei pastebi, kad kitas vaikas yra išnaudojamas ar skriaudžiamas, turi apie tai papasakoti suaugusiems, kuriais pasitiki.

35 straipsnis

Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo vaikų grobimo, prekybos arba kontrabandos

35 str. paaiškinimas: deja, bet šiandieną pasaulis vis dar susiduria su tokia problema kaip prekyba vaikais ir žmonėmis. Pagal Jungtinių Tautų Organizacijos apibrėžimą, prekyba žmonėmis – tai asmenų verbavimas, pervežimas, perdavimas, slėpimas ir priėmimas, naudojant gąsdinimus, jėgą, piktnaudžiavimą valdžia ar pasinaudojant kito žmogaus pažeidžiamumu išnaudojimo tikslais. Vaikai ir suaugę būna grobiami ir parduodami dėl įvairių priežasčių, pvz., jei juos nori išnaudoti vergiškam darbui, jei nori panaudoti asmens organus persodinimui, išnaudoti asmenį seksualinių paslaugų teikimui ir pan. Gali būti ir taip, kad jei įvyksta Tavo tėvų skyrybos, po skyrybų tėveliai susipyksta ir nesutaria, kas turi Tavimi rūpintis – vienas iš tėvelių gali neteisėtai Tave išvežti, slėpti. Nei vienas iš išvardintų veiksmų nėra leistinas!

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti apsaugotas nuo vaikų grobimo, prekybos ir/ar kontrabandos.

Vaiko pareiga: Tu turi pranešti apie vaikų pagrobimo, prekybos arba kontrabandos įtarimą arba grėsmę, kuri kyla Tau arba kitam vaikui. Turi saugoti save ir rūpintis savimi, nebūti patiklus, atsargiai vertinti nepažįstamus žmones ir jų pasiūlymus.

36 str. paaiškinimas: valstybė turi apsaugoti Tave nuo bet kokios kitų asmenų veiklos ir veiksmų, kuriais siekiama Tave išnaudoti. Bet kokie veiksmai Tavo atžvilgiu, kurie žaloja Tave, Tavo sveikatą ar sukelia grėsmę Tavo gyvybei yra neleistini.

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti apsaugotas nuo bet kokio išnaudojimo, kuris Tave žaloja.

Vaiko pareiga: Tu turi saugoti ir gerbti kitus. Turi vengti bet kokių veiksmų, kurie žaloja ar sukeltų grėsmę kito vaiko ar suaugusio sveikatai, vystymuisi, gyvybei, žemintų ar įžeistų kitą asmenį. Bet kokia veikla, kuria Tu pažeidi kito žmogaus teises, yra neleistina ir nepriimtina.

37 str. paaiškinimas: valstybė turi imtis visų priemonių, kurie apsaugotų Tave

36 straipsnis

Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo visų išnaudojimo formų, žalojančių vaiką, jo sveikatą, vystymąsi, keliančių grėsmę vaiko gyvenimui.

37 straipsnis

Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo žiauraus, žeminančio ar nežmoniško elgesio su juo.

Išvaikonegalibūtineteisėtaiarbasavavališkai atimta laisvė. Jei vaikas areštuojamas, sulaikomas arba įkalinamas pagal įstatymą, tai turi būti daroma tik kraštutiniais atvejais ir kuo trumpesniai laikui.

Vaikui negali būti skirta nei mirties bausmė, nei įkalinimas iki gyvos galvos.

Jei iš vaiko atimama laisvė, su juo turi būti elgiamasi žmoniškai ir gerbiant jo orumą.

Jis turi teisę palaikyti ryšius su savo šeima susirašinėdamas ir pasimatydamas su šeimos nariais. Taip pat vaikas, kuriam atimta laisvė, turi teisę gauti teisinę ir kitokią pagalbą; ginčyti savo laisvės atėmimą prieš teismą ar kitą organą ir teisę į teisingą teismą. Sprendimas turi būti priimtas kuo greičiau.

nuo bet kokio žiauraus ir kankinančio elgesio. Jeigu Tu pažeidei įstatymus, turi teisę gauti reikiamą pagalbą, o Tavo byla turi būti sprendžiama per kuo trumpesnę laiką, sąžiningai ir teisingai. Taip pat niekas negali Tavęs kankinti, žeminti, netinkamai su Tavim elgtis dėl Tavo padaryto nusikaltimo. Tau negali būti skirta mirties bausmė arba įkalinimas iki gyvos galvos.

Vaiko teisė: Tu turi teisę būti apsaugotas nuo žiauraus ir žeminančio elgesio.

Jei esi sulaikytas, turi teisę į tinkamą elgesį su Tavim – niekas negali Tavęs žeminti, įžeisti Tave, priversti Tave prisiimti kaltę. Taip pat Tu gali bendrauti su savo šeima, turi teisę į teisingą teismą, į valstybės skirtą advokatą. Vaikui negali būti skirtas laisvės atėmimas iki gyvos galvos arba mirties bausmė. Taip pat Tavo byla turi būti išspręsta per kuo trumpesnę laiką.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti valstybės įstatymus, laikytis jų ir siekti jų nepažeisti. Neturi teisės su kitais elgtis žiauriai, nežmoniška, žeminti kitus vaikus ir suaugusiuos.

38 straipsnis

Vaikas turi teisę gauti kuo geresnę apsaugą ir pagalbą ginkluotų konfliktų/karo metu.

Vaikas, neturintis 15 metų, turi būti apsaugotas nuo įtraukimo tiesiogiai dalyvauti kare.

38 str. paaiškinimas: valstybės turi rūpintis, kad vaiko teisės būtų įgyvendintos tiek taikos, tiek karo metu. Jei vyksta karas ar ginkluoti konfliktai, valstybės turi pirmiausia rūpintis vaikais, suteikti jiems reikiamą apsaugą ir pagalbą.

Vaiko teisė: Tu turi teisę gauti apsaugą ir pagalbą karo ir ginkluotų konfliktų metu. Nei vienas vaikas, jaunesnis nei 15 metų, negali būti išnaudojamas kaip kareivis.

Vaiko pareiga: Tu turi rūpintis savo ir kitų saugumu.

39 straipsnis

Jei vaikas tapo kokio nors išnaudojimo, kankinimo, piktnaudžiavimo, nesirūpinimo ar kitokio žiauraus, nežmoniško ar orumą žeminančio elgesio ar bausmės, karo auka, jam turi būti nedelsiant suteikta tinkama pagalba ir parama.

39 str. paaiškinimas: jeigu dėl tam tikrų priežasčių atsitiko taip, kad Tave nuskriaudė, kad tapai nusikaltimo auka, kad Tave išnaudojo ar kitaip netinkamai su Tavim pasielgė, pažeidė Tavo teises, Tu turi gauti pagalbą, kuri Tau padėtų toliau normaliai ir laimingai gyventi. Tokią pagalbą

suteikia valstybinės ir nevyriausybinės organizacijos, vaiko teisių apsaugos darbuotojai, psichologai, policija, teisininkai ir kiti specialistai.

Vaiko teisė: Tu turi teisę gauti reikalingą pagalbą ir paramą, jei kuri nors Tavo teisė buvo pažeista.

Vaiko pareiga: Tu turi padėti kitiems, rūpintis kitais, stengtis suprasti kitus.

40 str. paaiškinimas: niekas negali laikyti Tave kaltu, jei Tavo kaltė neįrodyta. Jei Tau pateikti kaltinimai, valstybė turi globoti Tave ir ginti, kol vyksta tyrimas, taip pat teismo metu ir vykdamas nuosprendį. Teismas turi būti teisingas ir atitikti įstatymus. Jei padarei nusikaltimą, Tau taip pat turi būti suteikta pagalba, kad atlikęs bausmę, galėtum grįžti į visuomenę ir toliau gyventi ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

Vaiko teisė: jei esi įtariamas padaręs nusikaltimą, esi laikomas nekaltu, kol Tavo kaltė neįrodyta. Turi teisę gauti pagalbą, grįžti į visuomenės gyvenimą.

Vaiko pareiga: Tu turi gerbti valstybę, kurioje gyveni ar į kurią vyksti. Turi gerbti valstybės taisykles, elgesio normas ir įstatymus, taip pat paisyti kitų vaikų ir žmonių teisių.

41 ir 42 str. paaiškinimas: ši knygutė yra vienas iš pavyzdžių, kaip Tu gali sužinoti apie Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją ir savo teises. Valstybė turi rūpintis, kad tiek Tu, tiek kiti vaikai, tiek suaugę būtų informuojami apie vaiko teises, Konvenciją, kad būtų leidžiamos knygutės, lankstinukai apie vaiko teises, rašomi straipsniai ir pan. Informacija apie Konvenciją ir vaiko teises turi būti pateikiama taip, kad Tau nebūtų sunku jos suprasti. Taip pat valstybė gali priimti savo įstatymus ir kitus teisės aktus, patvirtinti tarptautinius teisės aktus, kurie neprieštarauja Tavo teisėms ir kurie padeda geriau įgyvendinti ir apsaugoti Tavo teises.

Vaiko teisė: Tu turi teisę žinoti apie savo teises, Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją. Valstybė turi siekti, kad jos įstatymai ir kiti dokumentai neprieštarautų Konvencijai, nepažeistų Tavo teisių.

Vaiko pareiga: Tu turi susipažinti su vaiko teisėmis ir tinkamai suprasti, ką reiškia kiekviena teisė, kokią atsakomybę ji numato. Tu turi gerbti ir saugoti savo ir kitų vaikų bei suaugusiųjų teises. Turi pastebėti ir padėti tiems, kurių teisės pažeidžiamos. Atsimink, kad teisės priklauso visiems žmonėms visame pasaulyje, todėl gindamas savo teises, neturi pažeisti kitų žmonių teisių. Norėdamas, kad kiti gerbtų Tave, pats taip pat turi gerbti aplinkinius ir jų teises.

Tikimės, kad dabar geriau supranti savo teises ir atsakomybę, kurią gauni kartu su teisėmis. Šią knygutę gali skaityti ir nagrinėti kartu su tėveliais ar globėjais, mokytojais ar auklėtojais – jie galės geriau Tau paaiškinti vaiko teises ir atsakyti į tau rūpimus klausimus.

40 straipsnis

Jei įtariama, kad vaikas padarė nusikaltimą, su juo vis tiek turi būti elgiamasi pagarbiai, nepažeidžiant jo orumo.

Vaikas laikomas nekaltu, kol jo kaltė neįrodoma. Vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo spaudimo/vertimo duoti parodymus arba prisipažinti kaltam. Vaikas turi teisę į nepriklausomą advokatą, kuris gintų jo teises; jei reikia, vaikas turi teisę į nemokamą vertėjo pagalbą.

Nusikaltusiam vaikui turi būti suteikta pagalba vėl grįžti į visuomenę.

Valstybė nustato minimalų amžių, kurio nesulaukęs vaikas laikomas negalinčiu pažeisti įstatymą.

41 straipsnis

Egzistuoja kiekvienos valstybės nacionaliniai įstatymai bei tarptautiniai dokumentai, susiję su vaiku. Konvencija netrukdo laikytis šių įstatymų, jei jie padeda geriau įgyvendinti vaiko teises.

42 straipsnis

Vaikas turi teisę būti informuojamas apie Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją, savo teises. Valstybė apie vaiko teises ir Konvenciją privalo informuoti tiek vaikus, tiek suaugusiuos.

KUR GALIMA KREIPTIS INFORMACIJOS DĖL VAIKO IR ŽMOGAUS TEISIŲ IR JŲ PAŽEIDIMŲ?

Nr.	Institucijos pavadinimas	Kontaktai	Informacija
1.	Visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“	Vilniaus g. 22/1, LT – 01119 Vilnius Tel. (8~5) 261 08 15 El. paštas: info@gelbvaik.lt www.gelbkitvaikus.lt	Suteikiama informacija apie vaiko teises, vaiko teisių pažeidimus, vaiko teisių apsaugos institucijas
2.	Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga	Barboros Radvilaitės g. 1, LT-01124 Vilnius Tel. (8~5) 210 71 76 El. paštas: vaikams@lrs.lt http://www3.lrs.lt/pls/inter/vaikai	Nagrinėja atvejus, susijusius su vaiko teisių pažeidimais, teikia konsultacijas, susijusias su vaiko teisėmis ir jų pažeidimais
3.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba	Sodų g. 15, LT-01313 Vilnius Tel. (8~5) 231 09 28 El. paštas: info@ivaikinimas.lt www.ivaikinimas.lt	Sprendžia klausimus, susijusius su vaiko globos ir įvaikinimo klausimais, vaiko teisėmis. Kiekviena savivaldybė turi savo Vaiko teisių apsaugos tarnybą. Pilną sąrašą Vaiko teisių apsaugos tarnybų galima rasti internete, adresu: http://www.socmin.lt/index.php? -685166435
4.	VšĮ „Vaiko namas“	Žemaitės 21-203, LT-03118 Vilnius Tel. (8~5) 233 83 96, 860400920 El. paštas: info@children.lt www.children.lt	Teikia psichologinę, socialinę, teisinę pagalbą vaikams, tapusiems seksualinėms prievartos aukomis ir vaiko šeimai
5.	Vaikų linija	A. Jakšto g. 9, LT – 01105 Vilnius Tel. (8~5) 261 72 95, 860193283 El. paštas: vilnius@vaikulinija.lt http://www.vaikulinija.lt/	Teikia vaikams psichologines konsultacijas dėl patirtų patyčių, smurto ir kt. klausimais internetu ir telefonu
6.	Žmogaus teisių stebėjimo institutas	Didžioji 5, LT-01128 Vilnius Tel. (8~5) 2314 681 El. paštas: hrmi@hrmi.lt http://www.hrmi.lt/	Teikia konsultacijas žmogaus teisių klausimais, žmogaus teisių pažeidimų ir galimybės gauti pagalbą klausimais
7.	Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba	Šeimyniškių g. 1A, LT – 09312 Vilnius Tel. (8~5) 261 2787 El. paštas: mvlgk@lrs.lt http://www.lygybe.lt/	Nagrinėja skundus, susijusius su diskriminacija, žmogaus teisių pažeidimais
8.	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija	A. Vivulskio g. 11, LT – 03610 Vilnius Tel. (8~5) 2664 201, El. paštas post@socmin.lt www.socmin.lt	Ministerija siekia įgyvendinti efektyvią darbo ir socialinės apsaugos politiką, siekiant sukurti kokybiško užimtumo galimybes ir užtikrinti visuomenės socialinį saugumą, šeimoms gerovę ir socialinę sanglaudą.
9.	Lygių galimybių plėtros centras	Raugyklos g. 15 – 201, LT – 01140 Vilnius Tel. (8~5) 233 53 80 El. paštas: info@gap.lt http://www.gap.lt/	Konsultuoja ir teikia pagalbą, susijusią su žmogaus teisėmis, diskriminacija, lygiomis galimybėmis
10.	Lietuvos žmogaus teisių centras	A. Smetonos g. 2/11, LT-01115 Vilnius Tel. (8~5) 262 88 58 El. paštas: info@lchr.lt http://www.lchr.lt/	Teikia konsultacijas, susijusias su žmogaus teisėmis, skleidžia informaciją apie žmogaus teises, organizuoja veiklą, skirtą žmogaus teisių temai
11.	Žmogaus teisių ir socialinių garantijų gynimo organizacija	Kėstučio 54-2, LT-3000 Kaunas Tel. (8~37) 20 62 33, 861619520 El. paštas: info@zmogausteises.lt http://www.zmogausteises.lt/	Informuoja apie žmogaus teises ir jų apsaugą, stebi kaip laikomasi pagrindinių žmogaus teisių principų įvairių valstybinių ir privačių įstaigų veikloje, padeda apginti teises

SVARBIAUSIOS DATOS, SUSIJUSIOS SU VAIKO IR ŽMOGAUS TEISĖMIS

DATA	MINĖTINA DIENA
	GRUODIS
Gruodžio 1 d.	Pasaulinė AIDS diena
Gruodžio 2 d.	Tarptautinė vergovės panaikinimo diena
Gruodžio 3 d.	Tarptautinė neįgaliųjų žmonių diena
Gruodžio 10 d.	Žmogaus teisių diena
	VASARIS
Vasario 21 d.	Tarptautinė gimtosios kalbos diena
	KOVAS
Kovo 8 d.	Tarptautinė moters diena
Kovo 20 d.	Tarptautinė Žemės diena
Kovo 21 d.	Tarptautinė rasinės diskriminacijos panaikinimo diena
	BALANDIS
Balandžio 7 d.	Pasaulinė sveikatos diena
Balandžio 23 d.	Pasaulinė knygos ir autorių teisių diena
	GEGUŽĖ
Gegužės 15 d.	Tarptautinė šeimos diena
Gegužės 21 d.	Pasaulinė kultūrų įvairovės diena
Gegužės 31 d.	Pasaulinė nerūkymo diena
	BIRŽELIS
Birželio 1 d.	Tarptautinė vaikų gynimo diena
Birželio 4 d.	Tarptautinė vaikų – agresijos aukų – diena
Birželio 5 d.	Pasaulinė aplinkos apsaugos diena
Birželio 26 d.	Tarptautinė diena prievartos aukoms paremti
	LIEPA
Liepos 11 d.	Pasaulio gyventojų diena
	RUGPJŪTIS
Rugpjūčio 12 d.	Tarptautinė jaunimo diena
Rugsėjo 8 d.	Tarptautinė raštingumo diena
	RUGSĖJIS
Trečiasis rugsėjo antradienis	Tarptautinė taikos diena
	SPALIS
Spalio 1 d.	Tarptautinė pagyvenusių žmonių diena
Spalio 5 d.	Tarptautinė mokytojų diena
Spalio 16 d.	Pasaulinė maisto diena
Spalio 17 d.	Tarptautinė kovos prieš skurdą diena
Spalio 20 d.	Tarptautinė dieną be smurto prieš vaikus
	LAPKRIČIS
Lapkričio 10 d.	Pasaulinė mokslo diena taikai ir vystymuisi
Lapkričio 16 d.	Tarptautinė tolerancijos diena
Lapkričio 20 d.	Tarptautinė vaiko teisių diena / Vaiko teisių konvencijos gimtadienio diena
Lapkričio 25 d.	Tarptautinė kovos prieš moterų prievartą diena

VIETA TAVO MINTIMS, IDĒJOMS IR UŽRAŠAMS

VIETA TAVO MINTIMS, IDĒJOMS IR UŽRAŠAMS

VIETA TAVO MINTIMS, IDĒJOMS IR UŽRAŠAMS

Gelbėkit vaikus

Save the Children Lithuania